

Giáo Há»™i bá»- á»n quanh ngá»i má»™ cá»• trong cã»ng viá»n Tao Á»n

Á»ng gá»p cá»§a Trá»n Chá»nh Nghá»a
22/02/2017

Giáo há» bí á»n quanh

ngôi mù cõ trong công viên Tao àn

* Trá»n Chá»nh Nghá»a

Trá»c ngôi mù là mùt t»m

biá»n b»ng Ông ghi rõ: "Di tích ki»n trúc ngh» thu-t c»p thành phñ: MÙ cõ hí Lâm á»c công nh-n n m 2014". Á» Phía sau t»m biá»n là mùt qu»n thá» mù táng vùi lñi ki»n trúc ci xª. Hai ngôi mù i»n n»m ká» nhau á»c xây đñng b»ng hấp ch»t ô d»c (vôi sñng, cát m»n, b»t vĩ sò trùn vùi m-t mía và n»c nh»t c»a mùt lo»i cây r»ng).

Khu mù cõ và bia công nh-n di tích trong công viên

Tao àn

Bên trong qu»n thá» này có tiá»n s»nh,

sân thý và nhà m». Trá»c mù có bia b»ng chì Hán. C n cé t» t»m bia này có thá» xác ã»nh, ng»Ýi n»m trong mù kia là ông Lâm Tam Lang (m»t n m 1795) và vâ là bà Mai Th» Xã (chª xác ã»nh n m sinh, n m m»t).

T» dòng chì trên bia " i Nam. Hiá»n kh»o

trñng giang..." cho th»y, ngôi mù á»c xây vào thýi Minh M»ng khi quñc hi»u

n»c ta lúc b»y giÝ là i Nam. Á»

Nhª v-y, kh» n ng mù á»c xây vào n m

1895, là n m vua Minh M»ng -t l»i quñc hi»u.

M-t trá»c c»a ngôi mù

MÙt

công nhân làm vi»t t»i công viên ká» l»i: "Tôi làm vi»t t»i công viên nhiá»u

n m nay. Có nhñng lúc tôi ph»i ß l»i trñc êm nh»ng chª bao g-p chuy»n gì kó l»i.

V-y mà

không hiá»u có tin Ón th»u d»t t» âu, khi»n cho nhiá»u ng»Ýi c» tin sã hái. Cho Á» ã»n n m 2014, ngôi mù này á»c xác ã»nh là mù á»c công nh-n là di tích thì nhñng tin Ón kia mùi h»t".

Lúc này, dª lu-n mùi xoay sang chiá»u

h»ng khác, muñn bi»t thân th» ng»Ýi n»m trong ngôi mù là ai...

Gia

ph» l»ng l»y c»a dòng hí Lâm

Gia ph»

hí Lâm t»i t»nh Kiên Giang có ghi : " Ýi Th» 1: Ông Lâm Tam

Lang (17?? - 1795). Á» Ông Lâm Tam Lang, tñ là Nguyên Th»t, không bi»t n m

sinh. Ông m»t vào mùa thu n m t Mã (1795). Á»

Ông

là ng»Ýi gñc ß Qu»ng ông, Trung Quñc di cª sang Vi»t Nam, cª ngá» t»i

Sài Gòn, Gia ã»nh.

Ông có

vã là bà Mai Thẽ Xã (không rõ n m sinh, n m m†). Ấ MÙ nguyên táng cạ hí tị V°Yn Ông Th°ang, Sài Gòn (nay là V°Yn Tao ản, Qu-n 1, TP.HCM)".

Nhà bia, có bia xác nh-n tên ng°Yi trong mù. Tị

ây, lúc nào cing có nhang và hoa.

Cing theo gia ph£, ông bà Lâm Tam Lang

có 4 ng°Yi con. Trong ó ng°Yi con thẽ 3 là ông Lâm Phong Quang. Ông Quang sinh

ra Lâm Kim Diêu rÓi Diêu sinh tịp Lâm Quang Ky.Ấ

Lâm Quang Ky chính là phó t°Ung cạ

anh hùng dân tÙc NguyẤn Trung Trĩc. Ông là ng°Yi ã óng vai "Lê Lai cêu

chúa", hy sinh thay cho NguyẤn Trung Trĩc n m 1868, thĩ 29 tuỔi.Ấ

HìÇn nay tị Rịch Giá, Kiên Giang, tên

Lâm Quang Ky °ác t cho mùt con °Yng IỦn, song song vỦi °Yng NguyẤn Trung Trĩc.

Giai thoị kÃ lị r±ng, rịng sáng

16/6/1868, ngh)a quân NguyẤn Trung Trĩc, trong ó có Lâm Quang Ky làm phó t°Ung,

ã tỔ chęc t±n công chi¿m l±y Ôn Kiên Giang ang trong tay ng°Yi Pháp và làm

chợ nị ó °ác 5 ngày. Quân pháp ph£n công ngh)a quân th¿ cô, vi khí kém, nên

không gĩ °ác thành.

Trong tình th¿ hiẤm nghèo, Lâm Quang

Ky cùng mùt sÑ ngh)a quân c£m tí tĩ nguyÇn ß lị c£m chân quân Pháp. NguyẤn

Trung Trĩc rút lĩc l°ang chính vÁ Hòn Chông. Lâm Quang Ky m-c

chi¿n bào cạ NguyẤn Trung Trĩc, c£m cÝ IÇnh, cÑ tình chi¿n ừu kéo dài thÝi

gian.Ấ

CuÑi cùng, quân Pháp b¬t °ác ông cùng

vỦi sáu ngh)a binh khác. Ông tĩ x°ng là NguyẤn Trung Trĩc. ChẾ huy quân Pháp

inh ninh ã b¬t °ác lãnh tả ngh)a binh nên không cho quân truy uỔi nữa.Ấ

Qua ngày hôm sau, và viÇc trên bỄ bị

IỦ. R†t téc gi-n, Pháp sai ng°Yi em t†t c£ ra xí tị chã Rịch Giá. Ng°Yi dân

bị¿t chuyÇn, gĩ ông là Lê Lai Kiên Giang.

Nh° v-y, anh hùng dân tÙc Lâm Quang Ky

là cháu gĩ Lâm Tam Lang b±ng ông cÑ. ¿n Ýi thẽ 7, hí Lâm có mùt nhân v-t nỔi

tị¿ng khác xu†t hiÇn.Ấ

Gia ph£ hí Lâm ghi nh° sau: "Lâm

ình Phùng là cháu Ýi thẽ 5 cạ Lâm Kim Diêu và là cháu Ýi thẽ 7 cạ ông tỔ

Lâm Tam Lang".Ấ

Lâm ình Phùng chính là tên th-t cạ

nhịc s) Lam Ph°ng, ng°Yi nhịc s) tài hoa vỦi ñhĩng tác ph©m tình ca nỔi tị¿ng

nh° "Phút cuÑi", "Duyên ki¿p", "Tình ngh)a ôi ta chẾ

th¿ thòi"...

Ngày 10-4-2014, UBND TP HCM quy¿t Ęnh công nh-n mù

cỔ hí Lâm là di tích lĘch sí c±p thành phÑ Ấ gin gĩ, b£o tón.Ấ

Theo ánh giá hiÇn trịng di tích trong Danh mác kiẤm

kê di tích lĘch sí - v n hóa trên Ęa bàn TP.HCM giai oịn 2010-2020:

TỔng thẢ công trình ki¿n trúc mù cỔ hí Lâm °ác b£o

tón t°ịng Ñi nguyên v'n. ây là mùt trong ñhĩng ngòi mù hấp ch†t có diÇn

tích IỦn và ki¿n trúc 1p còn lị ß TP.HCM .

Qua ó, theo Sß VH-TT-DL TP.HCM: "Sñ tón tị cạ mù cỔ mang

hĩ Lâm góp ph£n áng kÃ cho ngành kh£o cỔ hĩc và ñhĩn cêu khoa hĩc vÁ loịi

hình mù cỔ cạ ViÇt Nam .